

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

18. De sacris Apostolicis Inquisitoribus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

mero implicatur Episcopus, ita ut par eis esse nō possit, vel propter Episcoporum absentiam, vel etiā aliorum ignauiam, vel impericiam, cōmissum est ab Sede Apostolica munus inquirendi, & animaduertendi in Hæreticos, certis quibusdā iudicibus, quos ad id negocij Romani Pontifices deputarunt, quos ob id sacros, & Apostolicos Inquisitores appellamus. Et ex historijs Ecclesiasticis didicimus hoc muneris quadā ex parte primū B. Dominico fuisse mandatū circa annū Domini, millesimū ducentesimo octauū. Is enim suū Episcopum, ex Hispania comitatus, contra Albigeniū, & aliorum perfidorū hominum errores, qui tunc sensim in Ecclesiā ex inferiorum latebris irrepere cōperāt, fidem Christi in Tolosanā partibus egregiē promulgauit: cuius crebris cōcionibus, & Catholica doctrina, vitæq; exemplo mirabili, multi ad Ecclesiæ gremiū, per veram cordis poenitentiam redibant: & ideo, ut salutaribus poenitentis impositis eos redeuntes posset absoluerē, plenam ad id facultatem à Romano Pontifice impetrauit, quod munus postea S. Petrus vitæ sanctitate, doctrina, & martyrio clarus instituti Dominici alumnus, egregiē & intrepidē (quod eius martyrium declarauit) per Longobardiam præstitit. Vnde factum est, ut deinde per Italiam, Hispaniā, Siciliam, & Sardiniam, Inquisitorū munere Dominicani Fratres, qui vitæ moribus, & literarum scientia florebat, functi fuerint: quod etiamnum maiore ex parte per Italiam exequuntur, & obeunt. In Tuscia enim auctoritate Romani Pontificis, Franciscanæ familiæ fratribus, hæc prouincia demandata est. In Hispania verò tota, Ferdinandus Aragonia, & Castellæ rex Catholicus eius nominis quintus, circa annum Domini millesimum quadringentesimum octogesimum quartum, aut sextum, postulauit, ut Inquisitorum munere sese Dominicani Fratres abdicarent; ac ita Romani Pontificis auctoritate commissum est clericis secularibus Canonum, & legum peritis. Quare iussu Regio, & Pontificio concessu, demandata est cura cōstituendi Sacræ Inquisitionis officium Illustrissimo Cardinali Mendozio: qui adhibito multorum doctorum hominum consilio leges composuit, ordinem præscripsit, quem singuli Inquisitores in Hispania obseruare debent: quem seruāt etiamnum ij Inquisitores, qui ad Siciliam, & Sardiniam, & Indiam, Hispaniarū Regi subiectas insulas, & prouincias destinantur.

Secundū Queritur, Quinam sint iure cōmuni Iudices ordinarij, qui de Hæresi cognoscere, & in Hæreticos inquirere, & animaduertere queant? Respondeo, id muneris iure communi Episcopis conuenire: nam, eo ipso, quod Episcopi sunt, salutaria Dominico gregi sibi cōmissio ministrare pabula debent, lupos a caulis ouium arcerē, extirpare hæreses, Hæreticos conuincere, denique omne bonum Christiani gregis, ac populi promouere. Vnde iure canonico bis in anno concilia Episcopalia in Ecclesia cogi, & celebrari deberent, ut inter se inuicem Episcopi dogmata pietatis conferrent. Et in Concil. Lateranens. sub Innocen. III. finierunt Patres: *si quis Episcopus super expurgando de cap. tertio de sua diocesi hæretice prauitatis sermone negligens fuerit, cum id certis iudicijs apparuerit, Episcopali munere priuetur: & loco ipsius alter*

substituatur idoneus, qui velit, & possit hæreticam confutare prauitatem. Quæ longè ante sancita fuerant in Concil. Mileuit. cano. 25. & concil. Tolosan. can. 2.

Crimen igitur Hæresis est Ecclesiasticum, id est, tale, quod non nisi Ecclesiastici præfecti cognoscere queant; & in quod nullus nisi Ecclesiasticus Iudex possit inquirere. olim itaq; iure communi Canonico Inquisitorum munus continebat solis Episcopis, qui in omnes Hæreticos non exemptos, tanquā ordinarij iudices inquirebant; in exemptos verò, tanquam iudices à Romano Pontifice delegati: quorum munus hodie quoque præstant in ijs prouincijs, in quibus non sunt Inquisitores Apostolici, speciali auctoritate Romani Pontificis constituti, ut in Gallia, Germania, Polonia: vbi verò locorum Inquisitores Apostolicos Romani Pontificis auctoritas creauit, non in vniuersum Episcoporum ordinaria iurisdicção est abrogata: quia vtrique possunt simul, aut seorsim de hæresi cognoscere. Nam Clem. 1. §. *propter quod, de hæret.* quilibet eorum sine altero, potest hæreticum citare, capere, in carcerem mittere, manibus ferreis, vel compedibus ligare: & subiugitur ibidem. *Duro tamen iradere carceri sine arto, qui magis ad poenam quam ad custodiam videatur: vel seruitis exponere, vel ad sententiam procedere, Episcopus sine Inquisitore, aut inquisitor sine Episcopo Diocesano, aut eius officiali, vel Episcopali sede vacante, Capituli super hoc delegato, si sui ad inuicem copiam habere valeant, intra cōsideratum spatium, postquam se inuicem requisierint, non valebit. Et si secus presumpsum fuerit, nullum sit, & irritum ipso iure. Sic ibi: & sic Imola, Cardina. Bonifa. tit. Siman. de Cathol. Instit. tit. 34. nu. 38. Sed cum seorsim in Hæreticos inquirent, debent secū iudicij acta communicare, & per vtroque simul sententia proferenda est, siue innocentes absoluant, siue poenitentes ad Ecclesiā vitatē admittant, siue contumaces condemnent. Clem. 1. §. 1. de hæret. c. 2. commissi, §. priuandi. de hæret. in sexto. In Hispania teste Simanca de Cathol. Instit. tit. 25. nu. 4. Cum Episcopi & inquisitores non conueniunt, tota causa deferretur ad Senatum inquisitionis. Quod si Senatores in pronuncianda sententia secum minimè consentiant, tota causa, ut testatur Siman. de Cathol. Instit. 35. nu. 4. ad Romanum Pontificē deuoluitur.*

Tertio Queritur, Cuius cōditionis Inquisitor Apostolicus esse debeat, an Theologus, an verò potius Iuris Pontificij, & Canonici peritus? Sunt, qui sentiant Theologos ad id muneris esse eligendos: quoniam Theologi est Fidei dogmata nota habere, & per spectā, hæreticos oppugnare, conuincere, hæreses discernere, & confutare: ita Canon. lib. 8. c. 7. de loc. Theolog. Contra. Brunus de hæret. lib. 4. cap. 1. Alij verò censent, iuris Pontificij consultos creati oportere: quia ius canonicum probe callent, & ea scientia præditi sunt, qua possunt in causis, & litibus iuxta leges, Canones, & iura pronunciare sententiam, hoc sentit Simanc. de Cathol. Instit. tit. 41. num. 3. In Italia quidem, maiori ex parte Inquisitores, Theologi constituantur, in Hispania verò, & cæteris prouincijs Hispaniæ subiectis, Iuris canonici consulti. Et certè ob lites, & controuersias dirimendas apti magis, & idonei videntur esse Iuris Pontificij periti. At verò ad hæreses, ac cætera dogmata discernenda, in quibus inest aliquid periculi, temeritatis, vel

offensionis, impietatis, aptiores multo videntur esse Theologi: quare mutua utriusque indigent opera, Theologi quidem Iuriconsultis, propter litium, & causarum notitiam, & scientiam: Iuriconsulti verò, Theologorum consilio, ad inter-noscendas hæreses. Vtrum autem horum in Inquisitore præponderet alteri, non est facile iudicare. *Mihi certè, quamuis aliqui Theologo, videntur esse maximi ponderis litium, & causarum cognitio, quæ Iuris intelligentiam, & doctrinam requirit, dummodo tamen Theologorum consilium adhibeatur, ad errores, & suspecta de hæresi dogmata iudicanda.*

Quæritur, quotiæ ætatis annum agere oporteat Apostolicum Inquisitorem? *Respondeo, eum debere annu quadragesimū attingisse. Clem. Nolemes, de Hæreticis, ubi dicitur. Statimus nullis ex nunc, nisi qui quadragesimū ætatis annū attingerint, officium Inquisitionis committit. QVAERES, cur in Episcopo, qui iure cōmuni est Inquisitor ordinarius, solū annus trigesimus requiratur, c. Cam in cunctis, §. 1. de Elect. in Inquisitore aut, qui est delegatus, quadragesimus? Resp. Panormitanus in c. Cum in cunctis nu. 6. de Elect. dicens: Id forte propterea contingere, quia promoti in Episcopos, transeunt cum magna inquisitione: nam recipiunt testes, & discutitur prius promotio in Consistorio Papæ, cum Collegio Cardinalium. Item, quia promotus ad Episcopalem dignitatem, creditur, & habetur ex omni parte idoneus: sed officium Inquisitionis, cum tanta indagazione committi non solet, & ideo Canonis, & iura voluerunt, ut sit ætate maior. Hæc ille. Glossa verò respondet, hoc esse de arbitrarijs, quorū rationem reddere non cogimur, ut ait Iuriconsultus, l. Non omnium, ff. de legibus. Verum non inepte Panormitanus respondit. At in Hispania teste Simanc. de Cathol. Instit. 34. nu. 12. auctoritate Romani Pontificis cōcessum est, ut possint eligi Inquisitores, si trigesimum ætatis annum attingerint. QVAERES, deinde, quotum ætatis annum debeat attingere Cōmissarius, siue Vicarius Inquisitoris? Ioannes Andreas, cum Glossa in Clement. Nolemes, ait, debere eum ætatis annum quadragesimum agere, siquidem hanc ætatem ius in ipso Inquisitore depolcit: Cæterum hæc cōtrouersia, ut habetur in Direct. Inquisit. p. 3. q. 16. Commun. 65. hodie sublata est per Rescriptum Clementis VII. quod incipit: cū sicut: ubi habetur: *Decernimus insuper, ut vestros Vicarios, siue Commissarios instituere possitis; viros vestra sententia providos, aptos, & idoneos; dummodo trigesimum ætatis annum attingerint.**

Quæritur, A quonā Inquisitor eligi, & creari debeat, & A quonam accipiat potestatem, & iurisdictionem? *Respondeo, certò constare, eā accipere Inquisitorem à Romano Pontifice, quia ab eo ad id munus, & officium obeundū specialiter deputatur. At verò Inquisitores aliquando instituntur proximè à Romano Pontifice, vel viuz vocis oraculo, vel literis Apostolicis conferri: Aliquando verò, ut dicitur in Direct. Inquisit. p. 3. q. 3. committitur Cardinali, vel Apostolico legato, ut Inquisitores constituat. Olim tamen in Italia cōmmittebatur Magistro, & Prioribus Prouincialibus Instituti Dominici: Generali ac Ministris Prouincialibus familiae Franciscanae, ut in Prouincijs, quibus præfunt, ex sui Instituti fratribus Inquisitores eligere, & instituere possent:*

ut constat ex Pontificijs constitutionibus: vna Innocentij I V. quæ incipit: *Licet ex omnibus*: altera Alexandri I V. cuius initium est: *Olim præfatiens*. Et hæc quidem ad Dominicanos pertinent: Ad Franciscanos verò, alia Clementis IV. sic incipiens: *Licet ex omnibus*, & alia Alexandri I V. quæ habet initium similiter, *Licet ex omnibus*, quæ citatur in Direct. Inquisit. p. 3. q. 3. Cōmen. 52. & ibi subiungitur: *Hodie in tota Italia Apostolici inquisitores non eliguntur à præfatis ordinum prædicatorum, sed à Reuerendissimis Cardinalibus; Inquisitoribus Generalibus, in vniuersa Republica Christiana, qui diligenti inuestigatione facta, eos eligunt. Sic ibi: At verò in Hispanijs auctoritate Romani Pontificis creatur Inquisitor Generalis, siue Præfatus Inquisitionis, ut passim vocatur, quem Rex nominat, siue eligit, & Pontifex approbat, & confirmat, eique plenissimam tribuit potestatem inquirendi in omnes Hæreticos. Eius verò munus est Inquisitores, & omnes alios ministros eligere, Visitatores ad Inquisitorū prouincias mittere: cum pœnitentibus, & eorum filijs non nunquā beneficio dispensationis uti, & de rebus grauioribus deliberare: Hæc omnia Simancas, de Cathol. Instit. tit. 34. nu. 6. Auctoritate item Romani Pontificis Rex Catholicus Ferdinandus V. supremū Senatū totius Generalis Inquisitionis constituit, cuius cōsiliarij, ac Senatores ab Inquisitore Generali nominantur, & Regi offeruntur, & ab ipso Hispaniæ Rege eliguntur, seu confirmantur, penes quos est summa iurisdictione, & potestas; quia illi videlicet causas appellationū excutiunt, Inquisitorum dissidia, & lites componunt, animaduertunt in ministrorum delicta, & crimina: vñ cum Inquisitore Generali de arduis Inquisitionis negocijs consultant. Simanc. loco citato. nu. 7.*

Quæritur, An Inquisitorum auctoritas sit ordinaria, an delegata? quod perinde est, ac si quærat, An Inquisitor sit Iudex ordinarius, an verò delegatus? *Archidiaconus in cap. Ne aliqui, de Hæret. in sexto, ad finem ait, Inquisitores esse Iudices ordinarios, quod probat; quia suas vices Vicarijs committunt, & mandant, nec eorum munus officium, & iurisdictione finitur obitu Romani Pontificis, qui ipsos instituit; & quia constituuntur à Principe, nimirum Romano Pontifice ad vniuersitatem causarum. At Io. Andr. Gemin. & cæteri in c. Ne aliqui, de Hæret. in 6. Lapus. Allegat. 32. Federi. consil. 145. Abbas in ca. causam matrimonij. nu. 7. de offi. deleg. c. 1. de sentent. & re iudic. cōmuni consensu docent, Inquisitores esse Iudices delegatos. Hanc esse cōmunem sententiam, testantur Siluester in sum. hæresis. 2. q. 1. Alciat. in Rub. de offi. ord. nu. 19. Simanc. de Cathol. Instit. tit. 34. nu. 13. Quam & ipsa Ratio confirmat: nam iudex ordinarius is est, qui ad vniuersitatem causarum constituitur; at Inquisitores dantur solū ad specialem hæresis causam cognoscendam, & iudicandam. Possunt quidem Inquisitores in omnes prolapios in hæresim inquirere: non tamen de omnibus delictis præter hæresim, & ea, quæ ad hæresim reuocantur, cognoscere: nec de omnibus causis, præter eas, quæ ad Fidem pertinent, iudicare. Præterea, in c. Ne aliqui, de Hæreticis, in sexto, satis dilucidè officium Inquisitionis dicitur ab Apostolica sede cōmissum. Negari tamen non potest, quin aliquid, quod est Iudicium ordinarium propriū, Inqui-*

fitoribus cōueniat: quoniam id ob commune Fidei Catholicæ, & Religionis Christianæ bonum, ita Pontificum sanctiones, & Iura voluerunt.

Septimò Queritur, An Inquisitoris potestas, & iurisdictionis, Romani Pontificis, qui eam concessit, atque commisit, obitu finiatur? *Respondeo*, minime: quoniam licet sit iurisdictionis delegata, ius tamen Canonicum voluit, ut maneret ob Fidei, & religionis bonum, & utilitatem. Vnde in *c. Ne aliqui, de Heret. in sexto* dicitur: *Ne aliqui dubitationem sollicitam excitantes, in dubium reuocent, An officium Inquisitionis hereticæ prauitatis sollicitudini vestra, intra certos limites ab Apostolica sede commissos, expiret per mortem Romani Pontificis, qui commissi, præsenti declaramus edito, ipsum officium post committentis obitum perdurare.* Sic Pontifex. **QVAERES**, an Inquisitoris officium post obitum Romani Pontificis, qui illud concessit, pro tendatur etiã ad negotia, & causas nondum inceptas, & denuo exortas? *Resp. ex eod. c. Ne aliqui*, ad ea etiam protendi, nam in eo, cap. perpicue habetur eiusmodi officium manere, non solum quantum ad negotia, viuente mandatore incepta, sed etiam quantum ad integra, & non cœpta, & quod plus est, quantum ad ea, quæ tunc nequaquam emergerant: & utrumque dicitur esse Inquisitoribus datum causa Fidei, & religionis tuendæ. **QVAERES** deinde, an cesset Inquisitoris auctoritas, quando non est simpliciter constitutus, sed cum clausula adiecta: *Ad beneplacitum Romani Pontificis.* Ioan. Andr. in *c. Ne aliqui de Heret. in sexto* distinguit: aut enim Inquisitor, inquit, est simpliciter constitutus, & eius auctoritas obitu Romani Pontificis non cessat: aut cum clausula. *Ad beneplacitum Romani Pontificis, & tunc obitu Pontificis delegantis, & concedentis finitur, iuxta id, quod traditur in cap. Si grauiore, de rescriptis, in sexto, ubi constitutum est auctoritatem à Romano Pontifice, demandatam alteri cum clausula. Ad beneplacitum Romane, vel Apostolicæ sedis, non finiri morte Pontificis, quia Romana, vel Apostolica sedes non moritur. Cum clausula tamen: Ad beneplacitum Romani Pontificis, morte Pontificis concedentis finiri.* Hæc ille. Sed verius est, quod alij tradiderunt, ut dicitur in *Direct. Inquisit. p. 3. q. 7. Comm. 56.* Inquisitoris demandatam auctoritatem, non finiri morte Pontificis delegantis, quocumque modo is sit constitutus, siue simpliciter, siue ad beneplacitum Sedis Apostolicæ, siue ad beneplacitum Romani Pontificis: hoc enim ad commune Fidei, & religionis Catholicæ bonum facit, ne casus eueniat, in quo, aut in Hæreticos nequeat inquiri, aut eorum punitio diutius, quã par sit differatur, aut impediat, aut penitus deferatur, ut habetur in *Direct. Inquisit. p. 3. q. 7. Comm. 56.* ubi dicitur, siue ab hoc, siue ab alio inquisitores eligantur, quia semper ab Apostolica sede auctoritatem habent, eorum munus, & potestas, non finitur, & desinit obitu eligentium. Nec obstat auctoritas in *c. Si grauiore, de rescriptis, in sexto*, quia inquisitorum auctoritas, & potestas semper censetur esse ab Apostolica, & Pontificia auctoritate. Vnde colligitur, falsum esse, quod ait Geminia, in *c. Ne aliqui, de heret. in sexto, nu. 4.* morte Pontificis Inquisitorum officium non finiri, quãdò sunt proximè ab ipso Pontifice delecti, & creati: fecus verò esse, quando sunt à Cardinalibus, vel ab alijs electi. Certè nihil refert, ab his, vel à Pontifice deligatur.

Octauò Queritur, An Inquisitoris auctoritas in conquirendis, & puniendis Hæreticis sit ma-

ior, quàm Episcopi? *Respondeo*, distinguendū hic esse: nã quãdò Inquisitor, & Episcopus in aliquos Hæreticos ab Episcopo exemptos inquirunt, auctoritate delegata, uterque est potestate par, quia uterque eã habet à Romano Pontifice demandatã: quando verò Episcopus de Hæresi cognoscit, & in Hæreticū inquirat, auctoritate ordinaria, maior est auctoritas Inquisitoris: quoniam auctoritas à Principe cõmissa, & delegata, est maior quã sit ordinaria, quã habet inferior. *Sanct. 2. de offic. deleg. l. 1. ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictionis, ubi legitur: Qui mandata iurisdictionem suscepit, propriam nihil habet, sed eius, qui mandauit, iurisdictione viuitur.* Hæc ibi. Vnde si Episcopus, & Inquisitor citent aliquem, ut coram ipsis se listat de Fide, & religione respondurus, citatus, coram utroque se exhibere debet, si diuersa sint in ipsa citatione tempora: quod si eadem fuerint, sistere se debet coram Inquisitore, ut probat Panorm. in *c. Significasti, num. 1. de offic. deleg. & in c. vlt. nu. 10. de consuet. & in c. Si quis contra, n. 2. de foro compet. & in c. Pro illorum, num. 15. de Prebend.* hæc omnia colliguntur ex *Direct. inquisit. p. 3. q. 5.* Ratio verò huius est, quia Delegatus gerit vicem Romani Pontificis in causa sibi speciatim demandata, ergo ei, velut Pontificis locum sustinenti, obtemperandū est, quolibet alio Iudice posthabito. **QVAERES** itidem, an idem iuris sit de Inquisitorum Commissarijs: ita ut si Episcopus, & Commissarius aliquem citet in causa Fidei, & religionis, citatio Commissarij præferri debeat, an verò Episcopi? *Resp. si* Commissarius sit ab Inquisitore constitutus, anteferri debet Episcopi: citatio: nam Vicarij non gaudent ea immunitate, auctoritate, & privilegijs, quibus fruuntur ij, quorū sunt Vicarij. *Et ius, & Vicarius, l. Filio, ff. de legationib.* Si verò Commissarius Inquisitoris sit nominatim auctoritate Romani Pontificis creatus, anteponi debet eius citatio: quoniam Vicarij ab vniuersitate, vel Principe instituti, eisdem privilegijs potiuntur, quibus Iudices Ordinarij, *l. vlt. c. 7. de dignitatibus, ubi dicitur: Et l. Suggestio, c. de officio eius, qui vicem alicuius Iudicis obtrinet: que fuit sententia Bartholi. in l. Suggestio, c. de officio ordinarij. Alex. in rubri. de officio eius, cui mandata est iurisdictionis. Decius c. sanct. de officio ordinarij. clem. 1. apposit. 6. de officio Vicarij. Fel. in rubri. de maioribus, & obed. Bal. in l. Aliquando, ff. de officio Proconsulis.* In Hispania verò, cū Episcopi, nec secreti carcerem, qualem iura postulant, nec ministros idoneos ad inquirendum, & animaduertendum in Hæreticos habeant, seruare non possunt ordinem, qui est Inquisitoribus iure præscriptus: & propterea in Hæreticos, vel de hæresi suspectos tantum inquirunt, & cõpendiariam probationem Inquisitoribus secreto mittunt, aut si fontes deprehenderint, ne fugerent, confestim ad Inquisitores deferendos curant, quod si non fecerint, cum ad id iure Pontificis minimè adigantur, Rex scribit ipsis, ut causas ad Inquisitores referant, & fontes ad eosdem remittant, ne iuste ac debite Hæreticorum punitioni via aliquo modo præcludatur: nequit enim Episcopus Inquisitoris semel cœptas Fidei, & religionis causas, & negotia impedire, aut quavis occasione præcidere. Hęc omnia Suman. de *caus. inq. l. 25. n. 5.*

Nonò Queritur, An solus Rom. Pontifex possit

Inquisi-

nec Franciscani contra Dominicanos. Clemens VII. in Constitutione, quæ incipit: *Cum sicut*, statuit, v. Inquisitores, & eorum Vicarij inquirant in quoslibet Religiosos de hæresi suspectos, nõ obstantibus quibuscunque priuilegijs. Tandem Pius I V. Constitutionem edidit, sub hoc initio: *Pastoris æterni*, vbi decernit, vt Inquisitores possint agere contra quoslibet Religiosos exemptos, hereticos, seu quouis modo de hæresi suspectos, *admodum*, vt ibi dicitur, *à suis superioribus, & Præfectis præueni non fuerint*, ac vt possint eos punire iuxta Canonica instituta, non obstantibus quibuscunque contrarijs Constitutionibus: Sic ibi. *Iuxta hanc Pontificiam Constitutionem*, hodie Inquisitores, in omnes Religiosos, vel ob hæresim, vel ob hæresis suspicionem inquirunt.

SCISCITABERIS; Quid si Religionum Præfecti hac in re præueniant Inquisitores? *Respondeo*, satis dilucidè, & apertè in *Constitutione prædicta* haberi, non posse Inquisitores agere, quãdo eos Religionum Præfecti præuenierint, nihilominus tamen Inquisitores in vniuersum inquirunt, siue eos præueniant Religionum Præfecti, siue non. Ait enim, esse quidè hoc Priuilegium Religiosis concessum à Pio I V. ne in ipsos Apostolici Inquisitores inquirant, quando Religionum Præpositi præuenierint Inquisitores: sed hoc Priuilegium Religiosos amisisse, quia eõ nunquã sunt vsi: & priuilegium, si quis eo intra decennium non vtatur, finitur, ac cessat. Item, quia Constitutio illa Pij I V. non videtur esse vsu recepta. Item, siue recepta fuerit, siue secus; sanctæ Inquisitionis stylus, & consuetudo contrarium obseruat: nulli enim Superiores, Religiosos sibi subditos in hac causa iudicant, aut puniunt; sed totam causam ad Inquisitores existimant deferendam. **DEINDE** quæres, an in denunciandis Religiosis hæreticis, aut de hæresi suspectis, aliquis certus ordo seruari debeat, ita vt prius ipsi Religionis Præfecto, hæresis crimen denuncietur, qui deinde causam ad Inquisitores deferat? *Resp.* crimè esse ad Inquisitores, non ad alios deferendũ. Sciendum est, apud aliquos Religionum præscriptum ordinem esse, vt Religiosus ob hæresim, seu hæresis suspicionem aliquã suo Priori denunciet, & Prior Prouinciali, Prouincialis verò Generali, & Generalis Minister Inquisitoribus: refert Penna in *Direct. Inquisit. p. 3. q. 28. commen. 77.* Constitutionibus Fratrum B. Mariæ Iernorũ, in *Rubrica de Prædicatorib.* & in *Rubrica de Visitatorib. f. 30.* statutũ sic esse: *Si qui fratres de Fide suspecti inueniantur, vel libros habeant in Indice prohibitos; Prior conueniens, Prouincialis, & Prouincialis, Generalis, & Generalis sanctissimo Officio Inquisitionis denunciet.* **Cæterum** vsu receptum est, vt statim crimen ad Inquisitores, non ad alios deferatur: quod obseruandum est, ne Fidei causã differatur, & aliquo modo impediatur.

Decimotertio Queritur, An Inquisitores auctoritatè habeant inquirendi ob hæresim, vel hæresis suspicionem in seculares Principes, Comites, Marchiones, Duces, & alios Principes, & Reges? *Respondeo*, de hoc esse Canonico iure constitutum in *c. vt officij, f. Denique, de Hæret. in 6. vt procedat contra Hæreticos, cuiuscunq; sint conditionis, dignitatis, vel gradus.* Emericus tamen in *Direct. Inquisit. p. 3. q. 31. ait: Consulerem, vt contra Reges, & Rega-*

les personas publicè non procederent Inquisitores, nisi cõsul- to Romano Pontifice, vt cauius, & tuius negotium Fides agatur. Sic ille. *Cum autè Episcoporum causa, quæ ad Fidem pertinet, ad Romanũ Pontificem, communi iure deferri debeat: pari quoq; ratione videtur eadem Principum causã ad Romanũ Pontificem referenda.* Sed animaduertendum est, Comites, Marchiones, & Duces esse in duplici differentia. Nam alij sunt supremi Principes, qui nullũ in temporalibus superiorè agnoscunt: alij sunt Regibus subiecti, siue qui in temporalibus Superiorè habent. In hos, Inquisitores inquirunt, & animaduertunt, qui supremi Principes nõ sunt, in illos verò non itè, nisi speciali Romani Pontificis mandato, Ioan. Andreas in *c. Inquisitores, de Hæret. in sexto. ait, prædictum c. Inquisitores, quo prohibetur Inquisitores procedere contra Episcopos, prohibere quoque, ne procedant etiã contra laicos, in consilio Romano Pontificis, quoniam, vel magnè sunt persona, & dignitate conspicua, vel tanta est Hæreticorum multitudo, vt si contra eos procederent, aut ingens periculum, aut grauis populo turbatio subsecutura probabiliter crederetur.* Sic ille.

Decimoquarto Queritur, An Episcopus habeat ius inquirendi in Inquisitorè hæreticam, vel suspectũ de hæresi: Zanchinus, & alij, quos citat Penna in *Direct. Inquisit. p. 3. commen. 79.* opinantur, eum ius habere, quando crimen est manifestum, id probant ex eo, quòd Episcopus est Iudex ordinarius; Inquisitor verò, delegatus. At verius alij tradiderunt, eum non habere ius: quoniam sicut Inquisitor nequit in Episcopum inquirere ob reuerentiam, quæ Episcopo debetur, ita nec potest Episcopus contra Inquisitorem agere, quoniam auctoritate Romani Pontificis, delegatam habet potestatem, ac proinde auctoritatem Pontificiã dedecet hæc actio: ita, Emericus, & alij in *Directo. Inquisit. p. 3. q. 30. & commen. 79. QUÆRES,* an vnus Inquisitor in alium possit inquirere? *Respondeo*, minimè, quia est Romani Pontificis delegatus, ac vt paulò ante dixi, Inquisitores nequeunt in nuncios, vel administratos Apostolicæ sedis inquirere, sic Emericus loco citato.

Decimoquinto Queritur, An liceat Inquisitoribus inquirere in eos, qui postquam in sua Prouincia deliquerant, ad aliam se contulerunt? *Respondeo*, licere inquirere, hoc enim colligitur ex *c. vt commissi de Hæret. in sexto*, vbi legitur: *Et contra illos, quos in prouincia, in qua vobis Inquisitionis officium est commissum, hæresis crimen consisterit commississ, licet ad alias partes se transferendos duxerint, procedendo.* Idem colligitur ex *c. Cum contumacia, de Hæret. Quo- modo autè in absentes inquiratur, exponitur in Concilio Narbonensi c. 19. vbi sic habetur: Si quã verò culpabiles, vel suspecti ad vestram peruenient inquisitionem, presentes nec sint, nec fuerint, & infra competentem terminum eidem à vobis peremptoriè assignatum, & per Ecclesias publicatum, non curauerint comparere, vel se legitimè excusare, contra eos tanquam contra presentes sine dubio procedatis. Et cap. 20. Ad inquisitionem quippe vestram eos intelligimus pertinere, qui vel infra eandem inquisitionis limites deliquerunt: vel domicilium ibi habent, seu habebant, quando Inquisitio capta fuit: vel cum ibi morarentur ratione officij cuiuscunq; publici seu privati: vel certũ domicilium non habentes, ibidè inuenti, cuius facione à vobis, siue illis per quamcunq; cautionem adstrictis, siue nõ, inquisitionem contra eos facere incõpissis, vel eis purgationem*

ferriat indicij: siquidem contra tales præfentes, vel ab-
fentes potest procedere, ac debetis, nisi forte ratione delicti
maioris seu minoris commisi alibi, vel ratione domicilij, vel
causa alia de prædictis, Inquisitores alij procedere caperint
contra illos, Et enim cū in locis diversis, & per Inquisitores
diversos Deo auctore Inquisitio celebretur: utinus, & salu-
britas est, ut quisq; culpabilis in quocunq; loco deliquerit,
vbi, & illi Inquisitori remaneat obligatus, à quo primo, ex
aliqua de causis præscriptis, sine fraude, & sine periculo ne-
gocij, & animarum fuerit occupatus. Et c. 2. i. subijcitur.
Ita tamē, vt Inquisitores caseri quicquid de illo nosse pote-
runt, inquirat nihilominus, & scribant Inquisitoribus illis,
quibus idē culpabilis sit adstrictus, sic enim quasi vix vnus
paginabit, & vincetis. Hactenus verba Concilij sunt.
Hec omnia in Direct. Inquis. p. 3. q. 4. 2. & Cōmen. 91.

Quæres. An Hæreticus, qui alibi deliquit, præ-
sertim qui prava sua dogmata seminauerit, aut
docuerit, possit capi, & puniri ab Inquisitore, in
cuius Prouincia nunc cōmoratur? **Respondeo,** re-
gulam esse generalem, Delicta ibi puniri oportere,
vbi committuntur, nisi auctor delicti alibi ha-
beat domiciliū. c. vt. de Foro cōpet. & c. 1. De Raptorib.
& in l. q. 4. in prouincia, c. vbi de criminib. agi oportet. Nā
in quo loco quis ob delictum alios offendit, ibi
debet iustas luendo poenas satisfacere. **Hæc tamē**
Regula cū in multis alijs deficiat, vt supra quinto
lib. dicitur, in Hæresi tamen locum non habet; quia
Hæretici vbiq; possunt capi, & in carcerem de-
trahi puniri, vt est communis omnium sententia
Bal. in l. & si excepta, c. de Malef. & Mahemat. Cardin.
in Clem. 2. §. denique q. 5. de senen. & vt iudi. & Siman.
de Causib. Inquis. tit. 2. num. 12. Quo fit, vt in Hære-
ticos ex Anglia, Germania, Polonia, vel Gallia
in Italiam, vel Hispaniam venientes, possint In-
quisitores inquirere, & animaduertere: præser-
tim si suas hæreses scripto, vel verbo antea do-
cuerint, aut sese palā tanquā hæreticos gesserint.

Decimo sexto Quæritur, An Episcopus sine In-
quisitore, & cōtra, Inquisitor absq; Episcopo pos-
sit in causa hæresis sententiā ferre? **Respondeo,**
sententiā posse esse multiplicem: Aut enim est
sententia, qua quis absoluitur, aut qua cōdemna-
tur, aut qua canonica purgatio criminis indici-
tur, aut qua precipitur, vt quis hæresim genera-
tim, aut speciatim abiuret: hoc est, iureiurando
condēnet, & detestetur. Si ergo sermo sit de sen-
tentiā, qua quis absoluitur, multorum est opinio,
posse Episcopū seu Inquisitorem seorsim eā pro-
ferre. Sic Ioā. And. Pau. Card. Abbas, & alij, quos
citat Penna in Direct. par. 3. q. 4. §. cōmen. 97. Aliorū
tamen est opinio, minime eū posse, quam tuerentur
Ancharanus, Aretinus, Socinus, Simā, & alij, quos
refert, loco citato Penna. Et licet prima opinio con-
gruere cū iure videatur, Secunda tamen est tuti-
or. Si vero de sententiā, qua quis cōdemnatur,
loquamur, inter oēs conuenit, non posse, vt testa-
tur Penna loco citato. Quod si de sententiā, qua ca-
nonica purgatio, vel abiuratio hæresis indicitur,
sermo sit, licet quidam contendant, posse ab Epi-
scopo, vel Inquisitore proferri; vsu tamen magis
recepta, tuta, & magis cum iure consentiens opi-
nio est eorum, qui negant, posse: vt docet idem
Penna loco citato.

Decimo septimo Quæritur, de quibus criminibus
Inquisitor cognoscere queat, ac debeat? **Res-
pondeo,** eū iure cōmuni inquirere in Hæreticos,

in Credentes, Receptatores, Defensores, & Fau-
tores Hæreticorum: in eos, qui legunt, vel qui a-
pud se retinent, vel qui Typis mādant libros Hæ-
reticorum prohibitos siue damnatos: in diffama-
tos quoque, aut suspectos de Hæresi: in Schismaticos,
Apostatas: in Christianos, qui transeunt, vel
qui redeunt ad Iudæos, Saracenos, Paganos: Itē,
in Blasphemos, siue maledicos, qui proferunt ver-
ba hæresim cōtinentia: in Sortilegos, & Diuina-
tores, qui vel ritibus Hæreticorum, vel verbis v-
tuntur, quæ, aut hgesim contineant, redoleant,
aut sapiant: in Magos, & eos, qui Demones inuo-
cant, cum eis colloquia, & consuetudinē habet:
de quibus singulis suo loco differemus. Denique,
in excommunicatos, qui per annū in excōmuni-
catione pertinaciter perseuerant. At iure nouo
peculiarī, & priuilegio de quibusdā alijs crimi-
nibus cognoscunt. Sciendū est Excommunicatos
esse in duplici differentia, quidā ob contumaciā
in Causa fidei, & religionis, alij ob contumaciā
in alijs causis. Primi generis illi excommunicati
sunt, in tribus casibus. Primō, quia citati ad iudi-
ciū, vt respōderent de Fide, & religione, vel vt se
fisterēt, id facere renuerunt, hi excōmunicantur
à Iudice. c. Cum contumacia, de Hæret. in sexto. Secūdo,
quia directo, vel indirecto Inquisitionis officiū
impedierunt, siue impediētib; auxiliū, opem,
consilium dederunt: qui quidē sunt, ipso iure, ex-
communicati, c. Vt Inquisitionib. §. Prohibemus, de Hæ-
ret. in sexto. Tertiō, quia Credentes, Receptatores,
Defensores, vel Fautores Hæreticorū fuerūt: qui
sunt etiā ipso iure excōmunicati, c. Excommunicamus,
§. Credentes, de Hæret. In oēs huiusmodi excommu-
nicatos, si in excommunicatione ad annum per-
tinaciter perstiterint, tanquam in Hæreticos in-
quiritur, & animaduertitur, vt ait Archidiaconus,
cap. Accusatus, de Hæret. in sexto. Hoc est, huius-
modi excommunicatus, sicut Hæreticus, quem
sui peccati pœnitet, hæreses abiurare, & idoneā
satisfactionem reddere compellitur; & deinde
absolutus Ecclesiæ reconciliatur; Si verō respi-
scere nolit, Iudici seculari traditur, iusta, & de-
bita pœna plectendus; ita etiam excommunica-
tus ob contumaciā in causa Fidei, si de suo pec-
cato doluerit, abiuratis erroribus, & idonea sa-
tisfactione reddita, absoluitur, & in Ecclesiæ gre-
mium admittitur; Quod si ad saniolem mentem
redire noluerit, traditur Iudicibus secularibus
capite multandus, hoc est, pœna merita punien-
dus. Ceteri excommunicati ob contumaciā in
alijs causis, qui in excommunicatione pertinaci-
ter ad annum permanent, puniuntur solum tan-
quam suspecti de hæresi. Ita docuerunt Innocen-
tius, Hostiensis Abb. Felin. in c. excommunicamus. 1. §.
qui aut de hæreticis. Archidiacon. Ioan. And. Gemina.
& Francus in cap. cum contumacia de hæret. in sexto. De-
nique quādo inquisitor possit inquirere in excō-
municatos, tractatur in Direct. Inquis. p. 3. q. 4. 7.
& cōmen. 72. Et in Concilio Tridentino sess. 25. c. 3. de
Reformat. legitur sic: Excommunicatus verō quicūque,
si post legitimas monitiones, non respuerit, non solum ad sa-
cramenta, & communionem fidelium, ac familiaritatem nō
recipiatur: sed si obdurato animo celsuris annexis, in illis per-
annū inforduerit, etiā contra eum, tanquam de hæresi suspi-
cens, procedi possit. Hæc ibi. Animaduertendū est, au-
ctoritate Romani Pōtificis Illustrissimos, & Reue-

rendissimos

rendissimos Cardinales ex toto Collegio de ligi, & constitui Generales Inquisitores in tota Republica Christiana: quos per litteras consulunt, ceteri omnes Inquisitores in singulis vrbibus, & prouincijs constituti. In Hispania, Inquisitores singulis vrbibus præfecti, Generalem Inquisitorem Regno Hispaniensi præpositum, per litteras cõsultant: verò consulit Illustrissimos, & Reuerendissimos Cardinales totius Sanctæ Inquisitionis Præfectos.

Caput XIX.

De Absolutione ab hæresi.

Antequam id explicem, nempe per quem, & quomodo possit quis ab hæresi absolui, referam Priuilegia, quæ aliquando Romanorum Pontificum beneficio, solent religiosis ordinibus concedi, tum in libris Hæreticorum legendis, tum etiam in Absoluendo ab hæresi.

In primis igitur circa libros Hæreticorū prohibitos solet concedi facultas, qua possit generalis totius ordinis Magister siue Minister, re mature considerata, & consultata cum ijs, qui ei sunt à consilijs, dare potestatem legendi libros hæreticos, & alios prohibitos, ad oppugnandos, & cõuincendos Hæreticos, ad hæreses confutandas, ad Fidei, & religionis nostræ dogmata comprobanda, & defendenda. Et hoc Priuilegium concedi solet, in commune Fidei bonum, & in ijs Prouincijs, in quibus Fidei Inquisitores, specialiter à Romano Pontifice constituti non sunt.

Aliquando conceditur Priuilegium, quo datur facultas Religiosis, vt legant quoque libros, qui hæretici non sunt, licet habeant Annotationes, & Scholia auctorum hæreticorum: vel quauis auctores ipsi mali sint, si libri non sint editi ad stabilienda dogmata hæretica; dummodo nomē auctoris, si sit hæreticus, aut in Indice prohibitus, & si quid inter legendum, impij occurrerit, deleatur. Hæc item Facultas dari non solet Religiosis, nisi ijs, qui morantur in locis, in quibus Inquisitores Fidei non sunt.

Conceditur etiam aliquando Religiosis hominibus priuilegium, vt qui à superioribus specialiter deputati fuerint, habeant facultatem emendandi libros, quorum auctores pij quidem sunt, sed habent praua Scholia, vel Annotationes; aut quando auctores, aut Impressores sunt impij, nõ tamen libri; aut cum auctores sunt Ethnici, sed habent scholia, Annotationes, vel quid huiusmodi, propter quod, prohibiti sunt, donec expurgentur, dummodo auctores, & nomina malorum auctorum, vel Impressorum deleantur. Hæc similiter Facultas dari solet Religiosis, qui cõmorantur in ijs Prouincijs, vbi speciales Fidei Inquisitores constituti Romani Põtificis auctoritate nõ sunt.

Dari quoque Priuilegiū solet, vt qui à Magistro totius Ordinis Generali deputati fuerint, habeant facultatem emendandi, & corrigendi libros Ethnicorum, propter scholia, Annotationes, Cõmentaria Hæreticorum, vel Impressorū in Indice prohibitorum, modo errores, & nomina auctorum, aut aliorum auctorum prohibitorū penitus deleantur, & expurgentur.

Item, concedi solet Priuilegium, quo datur facultas, qua possit Minister totius ordinis Generalis per se, & non per alios absolueri ab hæresi quoslibet, in foro conscientie duntaxat: hoc Priuilegium, non datur Religiosis, nisi ijs, qui cõmorantur, & viuunt in locis, in quibus Inquisitores specialiter à Romano Pontifice deputati non sunt, quales sunt in Hispania, Italia, & alijs Prouincijs Hispaniarum Regi subiectis. Vnde Priuilegium conceditur sine villo Inquisitorum detrimento, & incommodo.

Conceditur quoque aliquando facultas Religiosis absoluendi quoslibet, ab excommunicatione ob lectionem librorū prohibitorum, ijs in locis, vbi potest Religiosi Ordinis Generalis Præfectus absolueri ab hæresi in foro conscientie. Verū, si libri prohibiti sint, quia ad stabilienda dogmata hæretica cõpõsti sunt; non solet huiusmodi facultas cõcedi alijs, quàm Inquisitoribus, nisi in causis particularibus, per spectis circumstantijs, discussis, & ponderatis. Aliquando concedi solet facultas Religiosis Ordinibus, per quā ijs, qui mittuntur ad triremes, possunt absolui à quibuslibet peccatis, & casibus, eodẽ modo, quo in articulo mortis, solent poenitentibus absolui. Hæc facultas ideo amplissima dari solet, quoniā ijs, qui ad triremes perpetuò ob maleficium condemnantur, in maximum vitæ discrimen sæpè deueniunt.

Solet etiā facultas dari Religiosis Ordinibus, vt ijs, qui sub Obedientiā, & potestate Religiosi ordinis degunt, possint absolui per eū, qui toti Ordini præfectus est: & per alios, quos ipse deputauerit, ab omnibus peccatis, & casibus ante, vel post ingressum in religiosorū ordinem cõmissis, & ab omnibus Ecclesiasticis, & secularibus sententijs, censuris, & poenis à lure, vel ab homine latis; præter quā ab ijs quatuor, quæ in Bulla Sixti I V. continentur, quæ sunt, Relapsus in hæresim, Schisma, litterarū Apostolicarum Falsificatio, & Delatio rerū prohibitarum ad Infideles. Volentes tamen ingredi in Religiosorum ordinẽ, & absolui, recidunt in priuinas sententias, nisi mox ingredi, & peractis Probationis, & tyrocinij experimentis, iuxta constitutiones ipsius ordinis, ad vota solenni ritu emittenda parati sint, etiā super hoc induciæ eis à Præfectis ordinis concedantur.

Facultas quoque concedi solet Religiosis ordinibus, vt eorum Præfectus Generalis, & Prouinciales possint Religiosos sibi subiectos in Prouincijs, in quibus Inquisitores specialiter deputati non sunt, absolueri à Relapsu in Hæresim, aut in Apostasiam, & eorum poenas à Iure constitutas cõmutare, augendo, aut minuendo, consideratis qualitate, & quantitate, alijsq; debitis circumstantijs: dummodo talium relapsorū crimina publica, & notoria apud sæculares non sint; ita vt ex hoc scandalum, & aliorum offensio oriri possit.

Sed quæres, an huiusmodi Priuilegia, & facultates abrogentur vi cõstitutionis Pontificiæ, quæ in die Cœnæ Domini, publico, & solenni ritu de more legitur? Respondeo, abrogari; nisi cõcedatur, cū clausula expressa, vt abrogata esse, non censeantur per eam cõstitutionem Pontificiam.

His positis, Primò queritur, à quo absolui possint in foro conscientie Hæretici, Credentes Hæ-

reticorum,